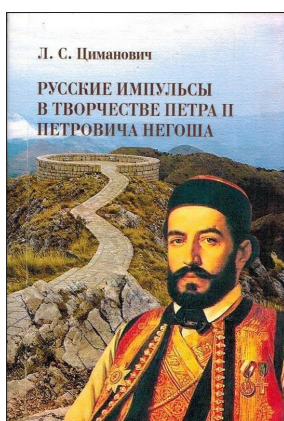

Зоран Милошевић
Институт за политичке студије, Београд

РУСКИ ИМПУЛСИ У СТВАРАЛАШТВУ ЊЕГОША

Приказ књиге: Людмила Сергеевна Циманович,
Русские импульсы в творчестве Петра II Петровича Негоша,
РИВНШ, Минск, 2017, стр. 232.

Чињеница је да се није само Његош интересовао за источне Словене, већ и они за његово дело. Први рад посвећен Његошу у Русији појавио се још у XIX веку (1847), када је А. Н. Попов објавио путопис „Пут у Црну Гору“, затим следи дело Е. П. Ковалевског, „Петар Петровић Његош и његова литературна делатност“ (1887), П. А. Лаврова „Петар II (Раде) Петровић Његош, владика црногорски 1830-1851 г.“ (1889), П. А. Ровинског, „Писма из словенских земаља 1839-1842), И. И. Срезневског, „Црногорци (успомене са путовања) (1842), „Словенска Спарта (одломци са путовања по Далмацији и Црној Гори)“, аутора Е.Л. Маркова (1898) и многи други. После путописаца, који су први донели вести о Његошу и његовом делу, у сагледавање улоге црногорског владике укључују се и бројни историчари. Интерес за Његоша и његово

дело испољили су и богослови, а двојица су одбранили докторске дисертације (јеромонах Кирил Бојович и Исаија Лукич) на Московској духовној академији.

Да су руски читаоци били заинтересовани за Његошево дело сведочи и податак да је његова поема „Горски вијенац“ у потпуности преведена на руски језик и то четири пута (1887, 1948, 1988 и 1996), а на сличан начин је превођено и дело „Лажни цар Шћепан Мали“, затим „Луча микрокосма“ итд.

Без обзира на то што је Русија имала велику улогу у животу и стваралаштву Његоша, у источнословенској историјској и филолошкој науци постоје бројни радови, који се баве посебним деловима (темама) у делу црногорског владике. Ауторка монографија Људмила Циманович поставила је задатак да најпотпуније представи руске импулсе у стваралаштву Његоша. Током писања монографија Људмила Циманович је користила 169 библиографских јединица руских, белоруских и српских аутора. Поред тога навела је и преводе дела Његоша на руски језик (29), што даје потпунију слику присуства нашег песника у научном и културном простору источних Словена. Но, оно што је додатна научна вредност монографије јесте и списак од 116 дела „његошолога“ Русије и Белорусије, која сведоче о континуитету истраживања дела и порука нашег песника и владике.

Људмила Циманович се бавила у свом истраживању и јавним и скривеним формама утицаја руске литературе на стваралаштво Његоша, посебно њему блиских стваралаца из Русије (Г. Р. Державина, М. В. Ломоносова, А. С. Пушкина и Н. В. Гогоља), при чему је анализирала руску поему „Слово о полку Игоровом“ (коју је владика превео на српски језик).

У том контексту занимљив је методолошки приступ да се у анализи руских импулса у делу Његоша оно не посматра изоловано од његове политичке делатности (борба за независност, очување српског националног идентитета и повезивање са осталим словенским светом и Русијом). У том контексту дао је непроцењив допринос у развоју не само црногорско-руских веза, већ свеколиких српско-руских веза. Његош се не појављује у историји словенских народа само као песник и философ, већ и као политички мислилац који ствара предање о потреби да се „воли велика Русија“.

У животу Његоша Русија је заузимала значајно место, а руска култура је у великој мери утицала на формирање његове личности, политичких ставова и вредности. Његош је два пута боравио у Русији (1833. и 1837. године) да би се преко Русије борио за слободу православног словенског српског народа, не само у Црној Гори.

Овде треба приметити да је идеја словенског јединства централна у многим Његошевим делима. Другим речима, могуће је закључити да су руски импулси имали важно место у Његошевом стваралаштву.

Монографија која је пред нама подељена је у поглавља, и то: Личност Петра II Петровића Његоша у општој историји Словена, Руско-црногорско јединство у епским песмама Његоша, Стваралаштво П. П. Његоша и руска литература, Феномен драмске поеме „Лажни цар Шћепан Мали, Особености разматрања руске теме, Превод „Слова у пуку Игора“. Следи закључак, затим списак коришћене литературе и четири (занимљива) прилога (преводи дела П. П. Његоша на руски језик, Његошологија Русије и Белорусије, Спомињање (цитирање) дела Његоша у научној литератури и Лик Његоша у уметничкој литератури.

У трећем поглављу обрађено је питање Његош и Пушкин – два словенска генија, које својом методолошком па о таквом заслужује велику пажњу. Наиме, Људмила Циманович констатује да нигде као код Словена поезија није имала такав значај (113), са којом су доказивали своје право на живот и на место међу цивилизованим народима. И када се тражи одговор чиме се руски народ поноси запрепастиће се да то нису невероватне војне победе, већ литература Гогоља, Достојевског, Тургенева, Гончарова, Толстоја и посебно Пушкина, који је надањивао многе припаднике „словенског пролећа“, при чему се ни Његош не може искључити са овог списка. Стваралаштво Пушкина у поетским концепцијама српског песника Његоша није служило за опонашање, већ импулс за изградњу властитог песничког стила.

Његош и Пушкин се нису познавали, али су били духовно блиски и јасно се уочава утицај другог на дело првог. Низ чињеница сведочи да о утицају Пушкина на Његошево стваралаштво. То није крио ни Његош, који је служио на Пушкиновом гробу панихиду на четрдесетицу (молитва за умрле на сами дан сахране, трећи дан, девети, 40-ти дан или на годишњицу смрти) у Светогорском манастиру, где је био сахрањен. Његош је тражио да посети гроб великог песника да се поклати његовом праху, да му одслужи панихиду и посети његову кућу. Панихада је била признање талента руског песника, са којима је имао жељу да се сретне. Његошева панихада је још по нечему симболична, јер је он ретко служио црквене обреде лично, о чему сведоче записи његовог секретара Д. Медаковића. Да је Његош поштовао Пушкина сведочи и податак да је изнад његовог радног стола стајала слика Пушкина и Бајрона (115), а у његовој библиотеци стајала су сва дела руског песника.

Но, највеће признање Његоша, чак усхићење делом Пушкина представља песма посвећена песнику („Сјенама Александра Пушкина“), 1845. године у зборнику народних песама „Српско огледало“, објављеном у Београду. Према неким другим подацима Његош је хтео да посвети „Лучу микрокозму“ Пушкину, али је приликом штампе дошло до промене посвете.

Монографија „Руски импулси у стваралаштву Петра II Петровића Његоша“ представља значајан научни покушај осветљавања ове стране стваралаштва нашег највећег песника, те, самим тим, заслужује пажњу не само научне јавности.